

Innovatív erdőgazdálkodási módszerek megtervezésének és kialakításának támogatása

– Ez a címe annak a programnak, amelynek záró értekezletére invitált Keresztes György, a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt. termelési vezérigazgatója, és Sinka Attila marketingvezető. Keresztes Györggyel beszélgettünk erről az érdekes munkáról. Hogyan kezdődött?

– Az Erdőgazdaság által kezdeményezett és a FAO által támogatott bujáki vidékfejlesztési programmal, amely 2002-ben ért véget. Erről az *Erdészeti Lapok* is beszámolt. A projekt célja az volt, hogy elindítson egy fejlődési folyamatot, amely a környék lehetőségeit használja fel a fejlesztéshez, hogy az ittlakókat segítse a fejlődési folyamat elindításában. A feladat hármas volt: a lakók, az önkormányzatok és a vállalkozások képzése, a lehetőségek feltárása és a fejlődés szükséges irányainak megfogalmazása, valamint ténylegesen megvalósított fejlesztésekkel az ökoturizmus elindítása. A térségben található kilátó-, illetve lakótorony rendbehozatala, valamint az ökológiai tanösvény kialakítása és egy „vadmegfigyelő” létesítése volt a kezdet. Az az egyszerű felismerés indította el gondolatainkat, hogy a környék lakóinak nem az erdőből kitermelhető haszon a fontos, hanem a jóval nagyobb lehetőséget magában hordozó ökoturizmus, amely több hasznot hozhat a térségben, mint a fakitermelés, ezért az erdőgazdálkodást – ugyanúgy, mint a mezőgazdálkodást és a többi, helyi, hagyományos tevékenységet – az idegenforgalomnak kell alárendelni. Az említett tornyot részben FAO-támogatásból, részben területfejlesztési és természetesen saját erdőgazdasági forrás segítségével felújítottuk, kilátókénti használatra alkalmassá tettük. A lakótorony körül hozzávetőleg 100 hektár volt vágásterület fekszik, ami a letermelés előtt sarjerdő volt, így tulajdonképpen majdnem egyszerre, körülbelül 15 év alatt termeltük ki. Ez nem tett jót a turizmusnak. Külföldi szakértők is egyértelműen úgy foglaltak állást, hogy a turizmust csak olyan erdei környezetben lehet eredményesen kialakítani, ahol folyamatos erdőborítás van, illetve olyan erdőnevelési mód-

Keresztes György (balról) és a FAO szakemberei

szert kell alkalmazni, ami ezt a célt segíti. Nos, ez egyértelműen a száralasos üzemmód.

– *Kicsit mintha megkéstünk volna a felismeréssel.*

– Az lehet, de jobb későn mint soha, s mi ezt – azt hiszem – az adott körülmények között időben kezdtük komolyan venni, mert nincs más kiút. Mivel az eljárásokat és a lehetőségeket alig ismertük, olyan eszközöket akartunk az erdészeink kezébe adni – és akkor már minél több erdész kezébe –, amely segít a természetközeli erdőgazdálkodás megértésében, a munka elkezdésében. Nos a szándék és az elhatározás, az ötlet elővezetése után javasolták a FAO római szakemberei, hogy írjam le, hogy hogyan is képzeljük az egészet és pályázzunk. Hát nem volt könnyű, mert vagy a tizedik változat után kapott szabad utat a bírálóbizottságban. Megérte a sok kínlódás, mert végül elfogadták és szabad utat kapott az elképzelés, ami 270 ezer dollárral volt „kiköveztve”. A negyvenöt oldalas dokumentáció tartalmazta azt is, hogy az erdészet dolgozóit, vállalkozóit meg kell tanítani az új termelési módszer minden csínjára. Több bemutatót, előadást tartottunk és egy, a teendőket, a jelenleg a tárgyról

meglévő ismereteket összefoglaló kiadványt jelentettünk meg. Új eljárások kellettek, amelyekkel az ökológiai elvárásoknak éppúgy eleget tudunk tenni, mint ahogy a várható ökonómiai következményeket el tudjuk fogadtatni.

– *A hagyományos üzemtervek előírásai simultak az új elképzeléshez...*

– Meg kell mondanom, némi zavar került a rendszerbe, hiszen az üzemterv törvény alapján működtethető, így az egyes paragrafusok megítélése nem volt egyértelmű. Éppen ezért javasoljuk a jogszabályok harmonizálását a száralas üzemmódhoz. Ez a javaslat most készült el, tartalmazza a címben szereplő program zárójelentése. Javaslatokat tettünk benne, hogy mit kell változtatni, vagy újként behozni ahhoz, hogy működjön a rendszer, működhessen a teljes erdőborítással kezelt erdőgazdálkodás.

– *Gondolom, nem egyedül készítették mindezt?*

– Szó sincs róla! 2004-ben, amikor indult a program, megalakult egy felügyelőbizottság. Ebben részt vettek az FVM, az ÁESZ, az Egyetem és a magán-erdőgazdálkodás szakemberei. Készült egy munkaterv, amelynek alapján folyt a munka. A különböző részfeladatokat különböző szervezetek végezték, mint

például az Egyetem, vagy a Zöld Pihenő Alapítvány. Az IUCN-nel is szerződést kötöttünk, amelynek eredményeképpen megszületett a szálalás rejtelmével foglalkozó kézikönyv. A fakitermelési bemutatókat a Faipari Innovációs Társaság segítségével szerveztük. Itt a célnak legjobban megfelelő gépeket alkalmaztuk és elővezettük az istállókból a régen oly annyira bevált, de mára már feledésbe merült lovas közelítési módszereket is. A Zöld Pihenő Alapítvány pedig a turisztikai felmérést készítette, bekalkulálva valamennyi, a témával kapcsolatos részletet. Az Egyetem Vagyongazdálkodási Intézete az ökoturizmus lehetőségeit mérte fel. Nagyon sok segítséget kaptunk a Pro Silva Egyesülettől és az egyik kétnapos bemutató megszervezésében az Ipoly-erdőtől. A Pro Silva Egyesület néhány éve megjelent kiadványát újra kiadtuk a projekt anyagi támogatásával és a benne leírt, a természetközeli erdőgazdálkodást megmagyarázó elveket felhasználtuk a képzési tevékenységünk során.

– *Hol voltak a kísérleti területek?*

– Lovasberényt és Bujákat jelöltük ki, ahol a mintaterületeken tartottuk a bemutatókat. Természetesen állománykímélő technológiákat alkalmaztunk. Az ERTI végzte a fatermésben várható adatok kimunkálását. Az eddigi fatermési eredményeink – bár még nagyon a kezdetén tart a vizsgálat – azt látszanak igazolni, hogy a szálalás, mint erdőkezelési rendszer alkalmazása által nem csökkent a kitermelhető faanyag mennyisége. Sajnos – ezt ismételtén meg kell jegyezni – a jelenleg érvényes jogszabályok által előírt és megengedett erdőgazdálkodási szabályozás nem segíti a szálalásos üzemmód terjedését.

– *Az az érzésem, hogy a „kitermelhető fatömeg”-szemlélet valahogy megkövült a régi, teremtésutasos gazdálkodás idejéből.*

– Valószínűsíthető, hogy a kitermelhető fatömeg természetközeli módszerekkel sem csökken. A közvetlen fakitermelési költségek egy köbméter kitermelt faanyagra vetítve kissé nőhetnek, azonban az igazi nyereség a szálalásban az, hogy nem, vagy csak alig kell erdőművelési költségeket fedezni. Ezzel sok, jelenleg gazdaságtalannak számító állományban lehet eredményesen gazdálkodni. Ez az erdőgazdálkodás sokkal nagyobb szakértelmet, sokkal erősebb odafigyelést és lelkiismeretességet igényel, mint a hagyományos vágásos gazdálkodás. Nemcsak megtanulni kell, hanem át kell élni, hinni kell benne. A szálalásra való átállás azonban átmeneti időre – amíg az elkezdett erdőfelújítások be nem

fejeződnek – eredménycsökkenést eredményezhet. Az átálláshoz sok-sok türelem kell, határozott szándék és erős lobbizás a vonatkozó jogszabályok megalkotásához. Azt hiszem, mindez a szakma összefogásával elérhető lenne.

– *Hát éppen ez az! Az összefogás, hiszen oly különfélék az egyes erdőgazdaságok adottságai!*

– Pedig meggyőződésem, hogy nincs más kiút és az erdészeknek hamar dönteniük kell a módszereket illetően. S ne felejtjük, hogy ebbéli szándékainkban igen nagy segítséget kaphatunk a természetvédők mérsékelt és nem elfogult szervezetitől. Az erdőgazdálkodó elemi anyagi érdeke, hogy nyereségesen gazdálkodjon és a megváltozott gazdasági és társadalmi körülmények között a szálalás lehet erre a legmegfelelőbb eljárás az őshonos, a termőhelyükön álló állományokban. Mert mi kényszerítheti rá a gazdálkodót, hogy ne az erdő érdekeit vegye figyelembe gazdálkodása során?

– *Mi a helyzet a nem őshonos fajakból álló állományokkal?*

– Az ültetvényyszerű erdőket pedig ültetvényyszerűen kell kezelni, ahol a fatermesztés az elsődleges cél. Hiszen ezek az állományok monokultúrák, ahol különösebb értéket képviselő ökoszisztémákról nem beszélhetünk. Azt gondolom, hogy ezt az elkülönítést már régen meg kellett volna csinálnunk, fenntartva azt az állítást, hogy ezeknek az állományoknak a telepítéséhez, kezeléséhez is elsősorban erdészeti ismeretekre van szükség, csak másminyenre. De a kettő nem ugyanaz.

– *Ezek után hogyan tovább az Erdőgazdaság munkájában?*

– Ki fogjuk jelölni azokat az erdőrésztelket, ahol a természetközeli erdőgazdálkodási technológiákat alkalmazni lehet, és továbbképző kurzusokon képezzük az erdészeket, mert az a tapasztalat, hogy a fiatalok jóval fogékonyabbak az új erdőnevelési elvekre, mint az évtizedeken át a hagyományos módszert alkalmazó erdészek. De ez érthető is, hiszen gyökeresen más szemléletet kíván a szálalás. Tanulmányutakat szerveztünk Szlovákiába, konferenciákat és bemutatókat Királyréten, Bujákon és Lovasberényben a cél érdekében. Nem elhanyagolható szempont, hogy nagyon sok pénzt lehet megtakarítani az erdőművelési költségeken.

– *De nem elbanyagolható tényező a vadlétszám kérdése sem!*

– Ez igaz, de a természetszerű gazdálkodással a vadkár sem oly katasztro-

fális, persze csak ideális vadlétszám esetén.

– *A külföldi szakembereknek mi a véleménye minderről a programról, és egyáltalán az itt látottakról?*

– Hát nem túl hízelgő, az biztos. Sokszor szégyelltem magam, amikor csak csóválták a fejüket az erdőben dolgozó vállalkozók szakadt ruháin, a védőfelszerelés hiányán, a roncsstelepről szöktetett MTZ-ken és a többi.... Amit viszont dicsértek, az a szép táj, a növényvilág változatossága, egyszerűen minden adottság megvan az ökoturizmushoz. Viszont hiányolják a marketinget és véleményük szerint minden túl van szabályozva. Az erdőgazdálkodóktól túlzottan tartják a mintegy 30 %-os elvonást a gazdálkodási korlátozások mellett.

– *Ráadásul a jelenlegi bérszint sem kedvez a hazai turizmusnak, nincs elég fizetőképes kereslet.*

– Kétségtelen, hogy sokszor inkább a tengerpartot választják a nyári szabadságra menők, talán mert az a romantikusabb, de semmi szín alatt nem olcsóbb. Alapvetően szemléletváltásra volna szükség ezen a téren, de ez nem fog menni úgy, hogy előtte nem teremtjük meg a feltételeket. És ehhez pénz kell, nagyon sok pénz. Az erdei nyugalom miatt idejövő kiránduló is a kocsmában hagyja a pénzét, mert nincs más választási lehetősége. A vendégéjszakák alacsony száma miatt magasak az árak, és így tovább.

– *A 22-es csapdájával állunk szemben.*

– Pedig nincs más választásunk, ha be akarjuk indítani az ökoturizmust. Németországban láttam olyan tanösvényt, amelynek 1 millió euróba került az éves fenntartása. Sajnos mi még ott tartunk, hogy azt a pusztítást kell megakadályoznunk, ami az erdei létesítményekkel történik évről évre. Ez pedig csak a fokozott környezeti neveléssel lehet eredményes.

– *Az igénytelenség ellen nagyon nehéz küzdeni. De térjünk vissza a szálalásra. Milyen korban kell kezdeni az átállást.*

– Bármikor elkezdhetjük, de a kutatók azt igazolják, hogy a növedékfokozó gyérítési korban a legjobb, hiszen akkor már valóban szálalhatunk. Állománya válogatja, de a termőhely is nagyban befolyásolja a műveletet. Mindenesetre a feladat igazi szakmaiságot igényel, és elhivatott erdész sok örömet talál az irányú tevékenysége folyamán. Át kell értékelnünk az oktatás vonatkozó részeit is. Igazi „pro sylvá”-hozzáállás szükséges az erdőben dolgozó valamennyi résztvevőtől.

– *Sok sikert kívánok a cseppet sem könnyű vállalkozásához.*

Pápai Gábor